

Alkuluokkatoiminnasta luopuminen lukuvuoden 2025–2026 loppuun mennessä

Sivistyslautakunta 10.10.2023 § 52

Taustaa

Nurmijärven kunnassa on kokeiltu syksystä 2018 alkaen joustavaa alkuluokkarakennetta, jossa esiopetuksen sekä perusopetuksen 1. vuosiluokan oppilaat tai esiopetuksen sekä perusopetuksen 1. ja 2. vuosiluokan oppilaat opiskelevat yhdessä varhaiskasvatuksen opettajan ja luokanopettajan ohjauksessa. Lisäksi jokaisessa alkuluokassa työskentelee varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Sivistyslautakunta merkitsi tiedoksi alkuluokkatoiminnan kokeilun käynnistymisen 24.04.2018 pidetyssä kokouksessa (§ 26). Lisäksi sivistyslautakunta on tehnyt päätökset alkuluokkatoiminnan kokeilun laajentamisesta lukuvuosina 2019–2021 (24.1.2019 § 8 ja 5.9.2019 § 51) ja toissijaisesta oppilaaksi ottamisesta alkuluokissa 23.01.2020 (§ 6). Luottamushenkilöille alkuluokkatoimintaa on esitelty sivistyslautakunnan kokouksissa 22.11.2018 ja 28.4.2022, valtuuston kyselytunneilla 19.5.2020 ja 17.4.2023. Luottamushenkilöille järjestettiin myös mahdollisuus tutustua neljään alkuluokkayksikköön 4.10.2022, jonka jälkeen heillä oli mahdollisuus esittää kysymyksiä toimintaan liittyen erillisellä kyselytunnilla.

Alkuluokkien toimintaa ohjaavat perusopetuslaki (628/1998) ja perusopetusasetus (20.11.1998/852) sekä esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet ja paikalliset opetussuunnitelmat. Täydentävässä varhaiskasvatuksessa olevia esioppilaita koskee myös varhaiskasvatuslaki (540/2018). Sekä esiopetuksen että perusopetuksen opetussuunnitelmat edellyttävät suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen kesken.

Lukuvuonna 2023–2024 Nurmijärven kunnan esiopetus sekä 1. ja osittain 2. vuosiluokan opetus toteutuu alkuluokkamallissa lukuun ottamatta Mäntysalon koulun Haikalan toimipistettä ja Isoniitun koulua sekä Haikalan ja Yltilantien päiväkotia. Yhteensä alkuluokkatoiminnan piirissä on noin 1225 oppilasta.

NUUKA-ohjelma

Kunnanvaltuusto hyväksyi 12.6.2019 §:ssä 50 Nurmijärven kestävä kasvun -ohjelman (NUUKA) vuosille 2020–2026. Ohjelman asettamisen jälkeen Nurmijärven ja muiden Suomen kuntien toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi sote-uudistuksen myötä. Koronapandemian ja Venäjän aloittaman hyökkäyssodan heijastevaikutukset maailmantalouteen ovat osaltaan muuttaneet taloudellista toimintaympäristöä inflaation ja nousevien korkojen johdosta. Samaan aikaan kunnan pitkän aikavälin talousennusteet ovat jatkuvasti heikentyneet alkuperäisen NUUKA-ohjelman voimaantulon jälkeen, ja viimeisin ennuste (8/2022) näytti kunnan talouden kääntyvän alijäämäiseksi vuodesta 2024 alkaen ilman korjaavia toimenpiteitä. Näiden tietojen pohjalta Nurmijärven kunnanvaltuusto päätti kokouksessaan 16.11.2022 (§ 94) käynnistää NUUKA-ohjelman päivitystyön loppuvuonna 2022 siten, että työn tavoitteellinen valmistumisaika oli keväällä 2023. Päivityksen yhteydessä alkuluokkatoiminnasta luopuminen asteittain kirjattiin NUUKA-ohjelman kohtaan B. Kuntalaisten palvelut/alkuluokkatoiminnasta luopuminen asteittain.

Kunnanvaltuusto käsitteli päivitetyn NUUKA-ohjelman 14.06.2023 (§ 96). Kunnanvaltuusto hyväksyi yksimielisesti seuraavan täydennyksen kohtaan Alkuluokkatoiminnasta luopuminen asteittain: "Alkuluokkatoiminnasta luopumiseen asteittain valmistellaan suunnitelma syksyn 2023 aikana.

Alkuluokkatoiminnasta tuodaan syksyllä raportointi alasajon kustannusvaikutuksista ja vaikutukset opetuksen järjestämiseen kouluissa sekä tilojen riittävydestä koko kunnassa. Arvioinnin jälkeen alkuluokan toimintaan liittyvä selvitys tuodaan luottamuselimiin tiedoksi/päätettäväksi syksyn aikana ennen talousarviokäsittelyä."

Suunnitelma alkuluokkatoiminnasta luopumisesta

Kunnanvaltuuston antaman toimeksiannon mukaisesti kukin päiväkodin johtaja-rehtori-työpari on valmistellut suunnitelman ja aikataulun omien alkuluokkiensa alas ajamisesta. Suunnitelmia laadittaessa tarkasteltiin kunkin alueen oppilasennusteita sekä käytettävissä olevia tiloja ja henkilöstöä. Tämän valmistelun pohjalta koulutus- ja varhaiskasvatuspalveluiden yhteistyötiimi on laatinut seuraavan esityksen alkuluokkatoiminnasta luopumisesta:

Lukuvuoden 2024–2025 alussa: Vendlaskolan, Klaukkalan, Syrjälän, Harjulan, Valkjärven, Metsäkylän, Uotilan, Lukkarin, Maaniitun, Karhunkorven, Nukarin, Palojoen, Rajamäen ja Länsikaaren koulut.

Lukuvuosi 2025–2026: ei uusia muutoksia

Lukuvuoden 2026–2027 alussa: Lepsämän ja Röykän koulut.

Esiopetuksen järjestäminen päättyy seuraavissa yksiköissä lukuvuoden 2024–2025 alussa: Vendlaskolan, Valkjärven, Metsäkylän, Karhunkorven ja Palojoen koulut. Näiden koulujen tulevien alkuopetuksen oppilaiden esiopetus järjestetään mahdollisuuksien mukaan sijainniltaan parhaassa mahdollisessa esiopetusyksikössä.

Alkuluokkatoiminnasta luopumisen vaikutusten ennakoarviointi

Vaikutusten ennakoarviointi on toteutettu noudattaen kunnanvaltuuston toimeksiantoa. Toimeksiantona oli laatia tarkempi suunnitelma alkuluokkatoiminnasta luopumisesta, kustannusvaikutuksista, sekä vaikutuksista opetuksen järjestämiseen ja tilojen riittävyyteen koko kunnassa.

Vaikutusten ennakoarvioinnissa on tarkasteltu kahta vaihtoehtoa; nykytilaa ja suoria luokkia. Tarkastelunäkökulmiksi valittiin lapsivaikutukset, henkilöstövaikutukset, taloudelliset- ja kustannusvaikutukset, vaikutukset oppilassijoitteluun, tiloihin, sekä esi- ja alkuopetuksen yhteistyöhön.

Vaikutusten ennakoarviointi ja vaihtoehtojen vertailu on liitteenä.

Alkuluokkatoiminnasta luopumisen merkittävimmät vaikutukset

Lapsi- ja henkilöstövaikutukset

- Moniammatillisuuden hyödyntäminen lapsen kasvun ja oppimisen tukena vähenee, koska alkuluokkatoiminnan rakenteet purkautuvat ja jatkossa perusopetuksen perinteisessä luokkaopetuksessa on vain yksi opettaja.
- Myönteinen kehitys esi- ja alkuopetuksen yhteisen toimintakulttuurin ja pedagogiikan muodostumisessa katkeaa, koska yhteinen työ alkuluokassa sekä yhteiseen suunnitteluun varattu aika vähenee.
- Joustavassa alkuluokkamallissa 20–30 oppilasta kohden on 2–4 kasvattajaa. Alkuluokkatoiminnasta luopumisen jälkeen esiopetuksen ryhmäkoko on pääsääntöisesti 21 lasta ja kolme kasvattajaa, täydentävä varhaiskasvatus huomioiden. Perusopetuksessa yhden opettajan opetusryhmän koko suorissa luokissa vaihtelee pääsääntöisesti 15 ja 25 oppilaan välillä.

- Alkuluokkatoiminnasta luopumisen seurauksena esiopetuksen järjestämistä ohjaavat olemassa olevat tilat koulupolkuajatuksen sijaan. Lisäksi joissakin kouluissa järjestetty esiopetus siirtyy isompien esiopetusyksiköiden yhteyteen, jolloin kaikkien lapsien ehdyt koulupolku esiopetuksen osalta ei toteudu.
- Moniammatillinen yhteistyö alkuluokkatiimissä lisää pääsääntöisesti henkilöstön kykyä sopeutua ja mukautua muutoksiin sekä selvitä haastavista tilanteista joustavasti ja yhteisöllisesti. Tämä vaikuttaa myönteisesti työhyvinvointiin. Luopumisen seurauksena alkuluokkatoiminnan moniammatillisesta yhteistyöstä saatu hyöty työhyvinvoinnin näkökulmasta vähenee.
- Alkuluokkatoiminta on vaikuttanut henkilökunnan rekrytointiin esiopetuksen näkökulmasta myönteisesti. Sen sijaan perusopetuksen henkilökunnan näkökulmasta sillä on ollut sekä veto- että pitovoimaa, mutta myös työntövoimaa. Alkuluokkatoiminnasta luopumisen vaikutukset henkilöstön saatavuuteen tulevat näkyviin vasta myöhemmin.
- Alkuluokkatoiminnasta luopuminen tarkoittaa tämänhetkisen arvion mukaan yhteensä 15 HTV:n vähenemistä. Henkilöstömäärän väheneminen on tarkoitus toteuttaa siirtämällä henkilöstö vastaaviin tehtäviin muissa varhaiskasvatuksen ja koulutuspalveluiden yksiköissä. Lisäksi määräaikaisen henkilöstön osalta palvelussuhteet voivat päättyä määräaikaisuuksien päättyessä. Nämä henkilöstövaikutukset ovat käsittelyssä yhteistoimintaneuvottelussa. Neuvottelu päättyy 12.10.2023, ja siitä laaditaan erillinen pöytäkirja.

Vaikutukset tilojen riittävyyteen ja käyttöön koko kunnassa

- Esiopetusta tullaan järjestämään sekä koulujen että päiväkotien tiloissa. Olemassa olevat koulujen ja päiväkotien tilat riittävät, koska kokonaislapsimäärät ovat laskussa ja tulevat eri alueilla kunnassa muuttumaan ja vaihtelevaan alueittain. Kestävän kasvun ohjelman mukaista taloudellista säästöä saadaan syntymään siten, että esiopetusta ei järjestetä kaikissa yksiköissä. Esioppilaat pyritään sijoittamaan siten, että muodostuu varhaiskasvatuslain mukaisia kolmen kasvattajan ryhmiä ja henkilöstöresurssit ovat näin tehokkaasti käytössä.
- Molemmissa vaihtoehdoissa (nykytilanne/suorat luokat) tilat vaativat muokkausta esiopetuksen ja täydentävän varhaiskasvatuksen tarpeisiin.

Taloudelliset vaikutukset

- Alkuluokkatoiminnan kehittämiseen suunnatun henkilöstöresurssin väheneminen tuottaa taloudellista säästöä.
- Joissakin kouluissa järjestetty esiopetus siirtyy isompien esiopetusyksiköiden yhteyteen, joka tuottaa taloudellista säästöä.

Tarkemmat vaikutusten ennakoarvioinnit löytyvät liitteestä.

Päätösesitys

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala esittää Nuuka-ohjelman päätöksen mukaisesti, että alkuluokkatoiminnasta luovutaan edellä esitetyn aikataulun ja suunnitelman mukaisesti lukuvuoden 2025–2026 loppuun mennessä.

Alkuluokkatoiminnan asteittainen purkaminen vähentää varhaiskasvatuksen lastenhoitajien henkilöstömäärää kokonaisuudessaan 15 henkilötyövuodella. Alkuluokkatoiminnasta luopumisesta saatava säästö on 559 000 €. Säästö jakautuu vuosille 2024–2027 seuraavasti: vuonna 2024 189 000 €, vuonna 2025 258 000 €, vuonna 2026 47 000 € ja vuonna 2027 65 000 €. Vuonna 2027 toteutuu 15 henkilötyövuoden säästö kokonaisuudessaan.

Lisäksi alkuluokkatoiminta on lisännyt ruokahuoltoon ja siivoukseen liittyviä kustannuksia varhaiskasvatuksessa, koska alkuluokkatoimintaan liittyvä täydentävä varhaiskasvatuksen ruokahuolto, aamupala ja välipala ovat lisänneet osassa toimipisteitä ruokapalveluvastaavien työtunteja. Tästä aiheutuva säästö on 17 808 €/vuosi.

Kunnan hallintosäännön 26 §:n mukaan sivistyslautakunta vastaa esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen järjestämisestä sekä sivistys- ja hyvinvointitoimialan talouden, toiminnan ja organisaation kehittämisestä.

Esittelijä

Sivistysjohtaja

Esitys

Sivistyslautakunta päättää luopua alkuluokkatoiminnasta esittelytekstissä esitetyn aikataulun ja suunnitelman mukaisesti lukuvuoden 2025–2026 loppuun mennessä.

Valmistelija

Varhaiskasvatuspäällikkö Marianna Kokko, puh. 040 317 2201

Opetuspäällikkö Kati Luostarinen, puh. 040 317 2401

Kehittämisasiantuntija Terhi Joki, puh. 040 317 2418

Asian käsittely

Lautakunnan jäsen Otto Suhonen teki esittelijän esitykseen muutosesityksen seuraavasti:

Asia palautetaan valmisteltavaksi siten, että tehdyn vaikutusarvioinnin skenaarioiden lisäksi laaditaan päätösvaihtoehto ja ennakkovaikutusten arviointi vaihtoehdosta, jossa alkuluokkatoimintaa jatkettaisiin esi- ja perusopetuksen välisenä tiivistetyn yhteistyön muotona osassa yksiköistä.

Vaihtoehdossa alkuluokkamallin käyttöä jatkettaisiin esi- ja perusopetuksen välisenä tiivistetyn yhteistyön muotona yksiköissä, joissa ensinnäkin alkuluokkatoiminta on tällä hetkellä käynnissä ja toiseksi tilaratkaisut mahdollistavat ryhmän jakamisen pienempiin osiin vaikutusten ennakoarvioinnissa tarkoitetulla tavalla ja/tai esiopetus päättyisi alkuluokkamallin alasajon myötä. Vaihtoehdon tavoitteena olisi, että alkuluokkatoiminta jatkuisi yksiköissä, joiden tilat ja toimintaympäristö mahdollistavat alkuluokkamallin kehittämisen edelleen.

Perustelut esitykselle:

Kaikissa hallintoviranomaisten lapsia koskevissa toimissa sekä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämisestä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu (YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3 art., Perusopetuslain 3 a §, Varhaiskasvatuslain 4 §).

Ennakkovaikutusten arvioinnissa on arvioitu suoriin luokkiin siirtymisellä olevan huomattavia haitallisia lapsivaikutuksia. Arvioinnin mukaan suoriin luokkiin siirtyessä ”Yksi aikuinen luokassa ei pysty vastaamaan kaikkien oppilaiden tarpeisiin”, ”Tämän päivän lasten tarpeisiin vastaaminen ilman eriyttämisen mahdollisuutta on haastavaa” ja ”Tuen jatkumo esi- ja alkuopetuksen välillä katkeaa”. Lisäksi vaikutusarvioinnissa kuvataan, että suoriin luokkiin siirryttäessä ”Esioppilaaksi ottaminen ei tapahdu jatkossa välttämättä koulupolun mukaisesti” ja esioppilaiden sijoittelussa pyritään muodostamaan kolmen kasvattajan ryhmiä, joissa henkilöstöresurssit ovat tehokkaasti käytössä. Tämä saattaisi tarkoittaa useiden koulujen oppilaaksioton osalta sitä, että samalla luokalla koulun aloittavat oppilaat saattaisivat hajaantua esiopetuksessa eri ryhmiin. Koulupolkua mutkistava vaikutus kohdistuisi erityisesti yksikköihin, joista esiopetus lakkaisi alkuluokkamallin alasajon myötä.

Vastaavasti ennakkovaikutusten arvioinnissa kuvataan alkuluokkatoiminnalla olevan suuri määrä lapsen edun kannalta positiivisia vaikutuksia. Arvioinnin mukaan alkuluokkatoiminnassa tuen resurssit ovat hyvät, ”useamman kasvattajan ryhmissä pystytään huomioimaan lapsen tarpeet”, ”Kiusaamisen ehkäisy ja puuttuminen toteutuu tehokkaammin”, ”on mahdollista ottaa huomioon lasten oppimisen valmiudet”, ”useampi kasvattaja luokassa mahdollistaa tuen järjestämisen ja lasten tarpeisiin vastaamisen” ja eheä koulupolku säilyy.

Merkittävä osa alkuluokkamallin arvioinnissa tunnistetuissa lapsiin kohdistuvista haittavaikutuksista liittyy tiloihin, joissa toimintaa toteutetaan. Arvioinnin mukaan ”toiminnallinen oppiminen aiheuttaa meteliä ja hälinää jakotilojen puuttumisen vuoksi”, ”mikäli ryhmän jakaminen pienempiin ryhmiin ei onnistu, alkuluokan koetaan olevan iso ryhmä” ja ”alkuluokat tukevat heikosti lapsia, joilla on tarkkaavaisuuden haastetta johtuen tilojen sopimattomuudesta toiminnalle.” Nämä vaikutukset esiintyvät kuitenkin vain osassa toimipisteistä, joissa alkuluokkamalli on käytössä. Jos alkuluokkamallin käyttöä supistetaan, olisi toiminta tarkoituksenmukaista lakkauttaa yksiköissä, joiden tilat ja toimintaympäristö eivät tue alkuluokkamallin toteutusta.

Lapsen edun kannalta optimaalisen alkuopetuksen järjestämiseksi on hyvää päätöksentekoa ottaa päätöksenteon yhdeksi vaihtoehdoksi malli, jossa alkuluokkamallin käyttöä jatketaan yksiköissä, joiden tiloissa ryhmien jakamisen pienempiin osiin on arvioinnissa tarkoitettulla tavalla mahdollista, ja yksiköissä, joissa alkuluokkamallista luopuminen ja esiopetuksen päättymisen voisi johtaa kyseisessä yksikössä samalla luokalla samaan aikaan perusopetuksen aloittavien lasten sijoittelun eri esiopetusryhmiin.

Mallin tarkastelua tukevat myös henkilöstösytyt. Vaikutusten arvioinnissa todetaan, että alkuluokkamalli on osalle henkilöstöstä veto- ja pitovoimatekijä ja taas joillekin työntövoima. Jos kunnassa olisi alkuluokkatoimintaa toteuttavia sekä suorilla luokilla toimivia opetusyksiköitä, varmistaisimme sen, että mahdollisimman suuri osa kilpaillusta kasvattajista löytäisi toiveitaan vastaavan työpaikan kunnastamme.

Puheenjohtaja tiedusteli voiko lautakunta olla muutosesityksestä yksimielinen. Puheenjohtaja totesi lautakunnan yksimieliseksi.

Päätös

Sivistyslautakunta päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi siten, että tehdyn vaikutusarvioinnin skenaarioiden lisäksi laaditaan päätösvaihtoehto ja ennakkovaikutusten arviointi vaihtoehdosta, jossa alkuluokkatoimintaa jatkettaisiin esi- ja perusopetuksen välisenä tiivistetyn yhteistyön muotona osassa yksiköistä.

Vaihtoehdossa alkuluokkamallin käyttöä jatkettaisiin esi- ja perusopetuksen välisenä tiivistetyn yhteistyön muotona yksiköissä, joissa ensinnäkin alkuluokkatoiminta on tällä hetkellä käynnissä ja toiseksi tilaratkaisut mahdollistavat ryhmän jakamisen pienempiin osiin vaikutusten ennakoarvioinnissa tarkoitettulla tavalla ja/tai esiopetus päättyisi alkuluokkamallin alasajon myötä. Vaihtoehdon tavoitteena olisi, että alkuluokkatoiminta jatkuisi yksiköissä, joiden tilat ja toimintaympäristö mahdollistavat alkuluokkamallin kehittämisen edelleen.

Lautakunnan perustelut esitykselle:

Kaikissa hallintoviranomaisten lapsia koskevissa toimissa sekä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämisestä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu (YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3 art., Perusopetuslain 3 a §, Varhaiskasvatuslain 4 §).

Ennakkovaikutusten arvioinnissa on arvioitu suoriin luokkiin siirtymisellä olevan huomattavia haitallisia lapsivaikutuksia. Arvioinnin mukaan suoriin luokkiin siirtyessä ”Yksi aikuinen luokassa ei

pysty vastaamaan kaikkien oppilaiden tarpeisiin”, ”Tämän päivän lasten tarpeisiin vastaaminen ilman eriyttämisen mahdollisuutta on haastavaa” ja ”Tuen jatkumo esi- ja alkuopetuksen välillä katkeaa”. Lisäksi vaikutusarvioinnissa kuvataan, että suoriin luokkiin siirryttäessä ”Esioppilaaksi ottaminen ei tapahdu jatkossa välttämättä koulupolun mukaisesti” ja esioppilaiden sijoittelussa pyritään muodostamaan kolmen kasvattajan ryhmiä, joissa henkilöstöresurssit ovat tehokkaasti käytössä. Tämä saattaisi tarkoittaa useiden koulujen oppilaaksioton osalta sitä, että samalla luokalla koulun aloittavat oppilaat saattaisivat hajaantua esiopetuksessa eri ryhmiin. Koulupolkua mutkistava vaikutus kohdistuisi erityisesti yksikköihin, joista esiopetus lakkaisi alkuluokkamallin alasajon myötä.

Vastaavasti ennakkovaikutusten arvioinnissa kuvataan alkuluokkatoiminnalla olevan suuri määrä lapsen edun kannalta positiivisia vaikutuksia. Arvioinnin mukaan alkuluokkatoiminnassa tuen resurssit ovat hyvät, ”useamman kasvattajan ryhmissä pystytään huomioimaan lapsen tarpeet”, ”Kiusaamisen ehkäisy ja puuttuminen toteutuu tehokkaammin”, ”on mahdollista ottaa huomioon lasten oppimisen valmiudet”, ”useampi kasvattaja luokassa mahdollistaa tuen järjestämisen ja lasten tarpeisiin vastaamisen” ja eheä koulupolku säilyy.

Merkittävä osa alkuluokkamallin arvioinnissa tunnistetuissa lapsiin kohdistuvista haittavaikutuksista liittyy tiloihin, joissa toimintaa toteutetaan. Arvioinnin mukaan ”toiminnallinen oppiminen aiheuttaa meteliä ja hälinää jakotilojen puuttumisen vuoksi”, ”mikäli ryhmän jakaminen pienempiin ryhmiin ei onnistu, alkuluokan koetaan olevan iso ryhmä” ja ”alkuluokat tukevat heikosti lapsia, joilla on tarkkaavaisuuden haastetta johtuen tilojen sopimattomuudesta toiminnalle.” Nämä vaikutukset esiintyvät kuitenkin vain osassa toimipisteistä, joissa alkuluokkamalli on käytössä. Jos alkuluokkamallin käyttöä supistetaan, olisi toiminta tarkoituksenmukaista lakkauttaa yksiköissä, joiden tilat ja toimintaympäristö eivät tue alkuluokkamallin toteutusta.

Lapsen edun kannalta optimaalisen alkuopetuksen järjestämiseksi on hyvää päätöksentekoa ottaa päätöksenteon yhdeksi vaihtoehdoksi malli, jossa alkuluokkamallin käyttöä jatketaan yksiköissä, joiden tiloissa ryhmien jakamisen pienempiin osiin on arvioinnissa tarkoitettulla tavalla mahdollista, ja yksiköissä, joissa alkuluokkamallista luopuminen ja esiopetuksen päättymisen voisi johtaa kyseisessä yksikössä samalla luokalla samaan aikaan perusopetuksen aloittavien lasten sijoittelun eri esiopetusryhmiin.

Mallin tarkastelua tukevat myös henkilöstösytyt. Vaikutusten arvioinnissa todetaan, että alkuluokkamalli on osalle henkilöstöstä veto- ja pitovoimatekijä ja taas joillekin työntövoima. Jos kunnassa olisi alkuluokkatoimintaa toteuttavia sekä suorilla luokilla toimivia opetusyksiköitä, varmistaisimme sen, että mahdollisimman suuri osa kilpaillusta kasvattajista löytäisi toiveitaan vastaavan työpaikan kunnastamme.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän asian osalta kokouksessa.

Sivistyslautakunta 26.10.2023 § 59
1124/12.00.01.00/2023

Varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut ovat valmistelleet asiaa sivistyslautakunnan 10.10.2023 päätöksen mukaisesti. On laadittu päätösvaihtoehto ja ennakkovaikutusten arviointi vaihtoehdosta, jossa esiopetus, ensimmäisen luokan ja osittain toisen luokan opetus toteutuu sekä alkuluokkatoimintana että ns. suorissa luokissa ja omina esiopetusryhminä. Kunnassa toimisi tällöin samanaikaisesti kaksi erilaista opetuksen järjestämistapaa esiopetuksessa ja alkuopetuksessa.

Kolmatta päätösvaihtoehtoa kutsutaan jäljempänä yhdistelmämalliksi.

Yhdistelmämallin merkittävimmät vaikutukset

Lapsi- ja henkilöstövaikutukset

- Lapsen saama opetuksen järjestelyn tapa määrittyy asuinpaikan mukaan.
- Motivoitunut henkilöstö tuottaa laadukasta opetusta. Mahdollisuus valita Nurmijärven kunnan palveluksessa työpaikka, jossa toteutetaan itselle mielekästä esi- ja alkuopetuksen pedagogiikkaa lisää henkilöstön motivaatiota.
- Oppilaat ohjautuvat useimmiten lähikouluun.
- Opetuksen pedagogisen toteutustavan mukaan lapset ovat kunnan sisällä eriarvoisessa asemassa siinä kuinka paljon kasvatushenkilöstöä ryhmällä / luokalla on oppilaiden käytettävissä.
- Vertaisryhmän merkitys on esiopetuksessa tärkeä. Osassa kouluista esiopetusryhmät jäävät pieniksi vertaistuen mahdollistamisen näkökulmasta sekä suorissa luokissa että alkuluokkatoiminnassa.
- Sivistyslautakunta linjaa erillisellä päätöksellään esiopetusryhmän minimikoon.

Vaikutukset tilojen riittävyyteen ja käyttöön koko kunnassa

- Tilat riittävät, koska kunnan kokonaislapsimäärä on laskussa ja vaihtelee alueittain.
- Esiopetusta järjestetään jatkossa pääsääntöisesti koulujen tiloissa ja tarvittaessa päiväkodeissa. Tämä on välttämätöntä tilojen riittävyyden takaamiseksi.

Taloudelliset vaikutukset

- Päätös yhdistelmämallin käyttöönotosta vaikuttaa NUUKA-ohjelman määrittelemän taloudellisen säästön suuruuteen.
- Kouluissa, joissa on pieni oppilasmäärä, esiopetuksen järjestäminen heikentää merkittävästi taloudellisen säästön mahdollisuutta.
- Yhdistelmämallin taloudellisia vaikutuksia laskettaessa on huomioitu lähivuosien oppilasmäärien kehitys. Nuuka-laskelmat on tehty lukuvuoden 2023–2024 oppilasmäärillä. Näin lasketun yhdistelmämallin kustannukset ovat suuremmat kuin arvioitu Nuuka-säästö.

Tarkemmat vaikutusten ennakoarvioinnit yhdistelmämallin osalta löytyvät liitteestä. Jos päädytään yhdistelmämalliin, päätös esi- ja alkuopetuksen pedagogisesta toteutustavasta yksikkötasolla tehdään vuosittain sivistyslautakunnassa ja päätös tulee huomioida talousarviovalmistelussa.

Jos lautakunta päätyy esittämään yhdistelmämallia, lautakunnan tulee esittää, mistä haetaan tarvittavat säästöt koulutus- ja varhaiskasvatuspalveluista korvaamaan yhdistelmämallista aiheutuvia kustannuksia.

Esittelijä

Sivistysjohtaja

Esitys

Sivistyslautakunta päättää luopua alkuluokkatoiminnasta lautakunnan kokouksen 10.10.2023 52 §:n esittelytekstissä esitetyn aikataulun ja suunnitelman mukaisesti lukuvuoden 2025–2026 loppuun mennessä.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän asian osalta kokouksessa.

Valmistelija

Varhaiskasvatuspäällikkö Marianna Kokko, puh. 040 317 2201

Opetuspäällikkö Kati Luostarinen, puh. 040 317 2401

Kehittämisasiantuntija Terhi Joki, puh. 040 317 2418

Asian käsittely

Lautakunnan jäsen Otto Suhonen teki esittelijän esitykseen muutosesityksen seuraavasti:

Esi- ja alkuopetusta jatketaan Nurmijärven kunnassa yhdistelmämallilla. Mallin tavoitteena on, että alkuluokkatoiminta jatkuisi yksiköissä, joiden tilat ja toimintaympäristö mahdollistavat alkuluokkamallin kehittämisen edelleen.

Lukuvuosi 2024–2025 toimii siirtymävaiheena yhdistelmämalliin. Siirtymävaiheessa alkuluokkamallin käyttöä jatketaan nykyiseen tapaan niissä yksiköissä, joissa malli on tällä hetkellä käytössä, yksikön henkilöstön tahtotila tukee toiminnan kehittämistä ja tilaratkaisut tämän mahdollistavat. Lautakunnan saamien selvitysten perusteella tällaisia yksiköjä ovat Vendlaskolan, Syrjälän koulu (jos tilajärjestelyt mahdollistavat), Harjulan koulu, Röykän koulu, Metsäkylän koulu, Valkjärven koulu, Karhunkorven koulu, Nukarin koulu, Lepsämän koulu ja Palojoen koulu. Uotilan koulun osalta selvitetään joulukuun kokoukseen mennessä, onko toiminnalle edellytyksiä esim. tilajärjestelyillä.

Vuoden 2024 aikana valmistellaan yhdistelmämallin toteuttamisen periaatteet, joiden pohjalta alkuluokkamallin käyttö määräytyy lukuvuodesta 2025–2026 alkaen. Periaatteissa linjataan myös, kuinka alkuluokkamallin toteutusta kehitetään ja sen tuloksia mitataan ja arvioidaan.

Lautakunta esittää, että vuoden 2024 talousarvioon lisätään sivistystoimialalle yhdistelmämallin siirtymävaiheen toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset kattava lisämääräraha, vuodelle 2024 223 000 euroa ja vuodelle 2025 312 000 euroa. Viranhaltijat tekevät tarkentavia laskelmia kustannusten osalta.

Perustelut:

Yhdistelmämalli on kokonaisuutena katsoen paras ratkaisu esi- ja alkuopetuksen toteuttamiselle. Yhdistelmämallissa alkuluokkamallin käyttöä voidaan jatkaa niissä yksiköissä, joissa siitä on koettu olevan pedagogista ja toiminnallista hyötyä, ja joissa toimintaympäristö tukee toiminnan kehittämistä. Samalla alkuluokkamalliin liittyvät haitalliset huonoihin tilaratkaisuihin liittyvät lapsivaikutukset minimoidaan, kun toiminta lakkaa yksiköissä, joissa tilat eivät tue toimintaa.

Lapsen edun kannalta yhdistelmämalli on hyvä kokonaisuus. Alkuluokkatoimintaan liittyvät lapsen kohdistuvat hyödyt pystytään säilyttämään niissä yksiköissä, joissa toiminnan jatkamiselle on muutoin edellytykset. Yhdistelmämallilla pyritään toteuttamaan mahdollisimman hyvin lähikouluperiaatetta myös esiopetuksen osalta, jolloin koulupolut pysyvät ehyinä.

Malli aiheuttaa tilanteen, jossa esi- ja alkuopetuksen järjestämisen tapa määräytyy lapsen asuinpaikan mukaan. Kuitenkin vastaavia alueellisia eroja on ollut myös tähän mennessä esimerkiksi yhdysluokkaopetuksen osalta. Yhdistelmämalli mahdollistaa vaihtoehdoista parhaiten erilaisiin opetusyksiköiden erityispiirteisiin soveltuvan esi- ja alkuopetuksen toteutustavan valinnan. Yhdistelmämalli keventäisi myös varhaiskasvatuksen tiloihin kohdistuvaa painetta siihen nähden, että kaikissa yksiköissä siirryttäisiin suoriin luokkiin.

Yhdistelmämallin toteutukselle ja alkuluokkamallin toteutusyksiköiden valinnalle on tarpeen laatia periaatteet, joita ei tiukan päätöksentekoaikataulun vuoksi ole mahdollista laatia niin, että niitä voitaisiin soveltaa lukuvuoden 2024–2025 alusta. Tämän vuoksi yhdistelmämalliin siirrytään siirtymävaiheen kautta.

Niissä esi- ja alkuopetusyksiköissä, joissa alkuluokkamalli ei ole käytössä tai mallin käyttö lakkaa, esi- ja alkuopetuksen välinen tiivistetty yhteistyö jatkuu ja sitä kehitetään. Opetussuunnitelmat velvoittavat yhteistyöhön ja sujuvan siirtymävaiheen rakentamiseen yhteistyössä oppilaalle. Yhdistelmämalli helpottaa yhteistyötä siten, että suorilla luokilla toimivat koulut ja niihin syöttävät esiopetusyksiköt eivät mallissa olisi maantieteellisesti kovin kaukana toisistaan.

Puheenjohtaja tiedusteli voiko lautakunta olla muutosesityksestä yksimielinen. Puheenjohtaja totesi lautakunnan yksimieliseksi.

Päätös

Sivistyslautakunta päätti yksimielisesti seuraavaa:

Esi- ja alkuopetusta jatketaan Nurmijärven kunnassa yhdistelmämallilla. Mallin tavoitteena on, että alkuluokkatoiminta jatkuisi yksiköissä, joiden tilat ja toimintaympäristö mahdollistavat alkuluokkamallin kehittämisen edelleen.

Lukuvuosi 2024–2025 toimii siirtymävaiheena yhdistelmämalliin. Siirtymävaiheessa alkuluokkamallin käyttöä jatketaan nykyiseen tapaan niissä yksiköissä, joissa malli on tällä hetkellä käytössä, yksikön henkilöstön tahtotila tukee toiminnan kehittämistä ja tilaratkaisut tämän mahdollistavat. Lautakunnan saamien selvitysten perusteella tällaisia yksiköitä ovat Vendlaskolan, Syrjälän koulu (jos tilajärjestelyt mahdollistavat), Harjulan koulu, Röykän koulu, Metsäkylän koulu, Valkjärven koulu, Karhunkorven koulu, Nukarin koulu, Lepsämän koulu ja Palojoen koulu. Uotilan koulun osalta selvitetään joulukuun kokoukseen mennessä, onko toiminnalle edellytyksiä esim. tilajärjestelyillä.

Vuoden 2024 aikana valmistellaan yhdistelmämallin toteuttamisen periaatteet, joiden pohjalta alkuluokkamallin käyttö määräytyy lukuvuodesta 2025–2026 alkaen. Periaatteissa linjataan myös, kuinka alkuluokkamallin toteutusta kehitetään ja sen tuloksia mitataan ja arvioidaan.

Lautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että vuoden 2024 talousarvioon lisätään sivistystoimialalle yhdistelmämallin siirtymävaiheen toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset kattava lisämääräraha, vuodelle 2024 223 000 euroa ja vuodelle 2025 312 000 euroa. Viranhaltijat tekevät tarkentavia laskelmia kustannusten osalta.

Perustelut:

Yhdistelmämalli on kokonaisuutena katsoen paras ratkaisu esi- ja alkuopetuksen toteuttamiselle. Yhdistelmämallissa alkuluokkamallin käyttöä voidaan jatkaa niissä yksiköissä, joissa siitä on koettu olevan pedagogista ja toiminnallista hyötyä, ja joissa toimintaympäristö tukee toiminnan kehittämistä. Samalla alkuluokkamalliin liittyvät haitalliset huonoihin tilaratkaisuihin liittyvät lapsivaikutukset minimoidaan, kun toiminta lakkaa yksiköissä, joissa tilat eivät tue toimintaa.

Lapsen edun kannalta yhdistelmämalli on hyvä kokonaisuus. Alkuluokkatoimintaan liittyvät lapsen kohdistuvat hyödyt pystytään säilyttämään niissä yksiköissä, joissa toiminnan jatkamiselle on muutoin edellytykset. Yhdistelmämallilla pyritään toteuttamaan mahdollisimman hyvin lähikouluperiaatetta myös esiopetuksen osalta, jolloin koulupolut pysyvät ehyinä.

Malli aiheuttaa tilanteen, jossa esi- ja alkuopetuksen järjestämisen tapa määräytyy lapsen asuinpaikan mukaan. Kuitenkin vastaavia alueellisia eroja on ollut myös tähän mennessä

esimerkiksi yhdysluokkaopetuksen osalta. Yhdistelmämalli mahdollistaa vaihtoehtoista parhaiten erilaisiin opetusyksiköiden erityispiirteisiin soveltuvan esi- ja alkuopetuksen toteutustavan valinnan. Yhdistelmämalli keventäisi myös varhaiskasvatuksen tiloihin kohdistuvaa painetta siihen nähden, että kaikissa yksiköissä siirryttäisiin suoriin luokkiin.

Yhdistelmämallin toteutukselle ja alkuluokkamallin toteutusyksiköiden valinnalle on tarpeen laatia periaatteet, joita ei tiukan päätöksentekoaikataulun vuoksi ole mahdollista laatia niin, että niitä voitaisiin soveltaa lukuvuoden 2024–2025 alusta. Tämän vuoksi yhdistelmämalliin siirrytään siirtymävaiheen kautta.

Niissä esi- ja alkuopetusyksiköissä, joissa alkuluokkamalli ei ole käytössä tai mallin käyttö lakkaa, esi- ja alkuopetuksen välinen tiivistetty yhteistyö jatkuu ja sitä kehitetään. Opetussuunnitelmat velvoittavat yhteistyöhön ja sujuvan siirtymävaiheen rakentamiseen yhteistyössä oppilaalle. Yhdistelmämalli helpottaa yhteistyötä siten, että suorilla luokilla toimivat koulut ja niihin syöttävät esiopetusyksiköt eivät mallissa olisi maantieteellisesti kovin kaukana toisistaan.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän asian osalta kokouksessa.

Esittelijä jätti päätökseen eriävän mielipiteen.